

DEFLAATION ANATOMIA

George Reisman

Kuukausi tai pari sitten esillä olleet pelot deflaatiosta ovat nyt nopeasti väistymässä ja saattavat pian hävitä kokonaan. Siitä huolimatta deflaatio on aihe, joka on tärkeää ymmärtää oikein.

Deflaatiota pidetään yleensä synonyymina laskeville hinnoille. Taloustieteessä ei voi olla pahempaa virhekäsitystä. Laskevien hintojen kutsumisesta ”deflaatioksi” seuraa perinpohjainen sekaannus vaurauden ja taantumien välillä. Tämä siitä syystä, että pääasiallinen syy laskeville hinnoille on *taloudellinen kehitys*, jonka olennainen piirre on lisääntyvä tuotanto ja tavaroiden ja palveluiden tarjonta, mikä luonnollisesti saa hinnat laskemaan.

Kuitenkin deflaatio-termi on läheisesti kytköksissä liikevoittojen putoamisen ja yllättävän ja merkittävästi suuremman lainojen takaisinmaksun ilmiön kanssa, seurauksenaan laajalle levinneet maksukyvyttömyydet ja konkurssit. Voittojen putoaminen ja yllättävän jyrkkä lisäys velkataakaan ovat luonnollisesti pääasiallisia laman oireita.

Siten hyvin läheinen syy vauraudelle, nimittäin lisääntyvä tuotanto ja tarjonta, sekoitetaan lamaan ja laajalle levinneeseen köyhtymiseen, joka seuraa taantumia. Tämä liittyy myös läheisesti ylituotannon käsitteen järjettömyyksiin, joka väittää että olemme köyhiä koska olemme rikkaita.

On ymmärrettävä, että laskeviin hintoihin on yleisesti kaksi erillistä syytä. Ensimmäinen on tuotannon ja tarjonnan lisäys, jota ei *koskaan*, ei *koskaan* tule sekoittaa deflaatioon, lamaan tai köyhyyteen. Toinen on vähentyminen rahan määrässä ja tai kulutuksen määrässä talousjärjestelmässä. Laskevat hinnat on ainoa vaikutus, joka niille on yhteistä. Ne eroavat syvällisesti muissa vaikutuksissaan.¹

On olennaista ymmärtää, että lisääntyvän tuottavuuden aiheuttamat laskevat hinnat eivät laske yleistä tai keskimääräistä voittotasoa talousjärjestelmässä ja ne eivät tee

¹ Selitän tämän perinpohjaisesti kirjassani [Capitalism: A Treatise on Economics](#), s. 544–46, 557–59, 573–80, 809–20 ja artikkelissa "[The Goal of Monetary Reform](#)," *The Quarterly Journal of Austrian Economics*, Fall 2000, vol. 3, no. 3, s. 3–18.

velkojen takaisinmaksua vaikeammaksi. Todellakin siinä laajuudessa kuin tällaiset laskevat hinnat kohtaavat lisääntyvän rahamäärän ja nousevan kulutusvolyymin, ja ovat tulosta pelkästään tosiasiaista, että tuotannon ja tarjonnan lisäys ylittää lisäyksen rahassa ja kulutuksessa, niihin liittyy positiivinen voittotason *nousu* ja suurempi *helppous* maksaa takaisin velkoja.

Juuri tästä olisi kyse kultakannassa, siinä määrin kuin kullan tarjonta kasvaa vähäisesti vuosi vuodelta jatkuvan ja laajenevan kullankaivantotoiminnan seurauksena, ja kulutusvolyymi suhteessa kultaan kasvaa verrannollisesti. Tällaisissa olosuhteissa talousjärjestelmässä keskiverto myyjä pystyisi myymään alhaisemmilla hinnoilla ja pystyisi samaan aikaan pitämään myyntituotteiden varastoa näillä alhaisemmilla hinnoilla, joka on isompi suuremmassa määrin kuin hinnat ovat alhaisemmat.

Esimerkiksi jos laskevat hinnat ovat seurausta siitä, että rahan määrä ja kulutusvolyymi nousevat talousjärjestelmässä kahden prosentin vuosivauhtia, tuotannon ja tarjonnan noustessa kolmen prosentin vuosivauhtia, keskiverto myyjä pystyy myymään talousjärjestelmässä kolme prosenttia tuotteita hinnoilla, jotka ovat ainoastaan prosentin alhaisemmat. Hänen myyntitulonsa ovat kaksi prosenttia korkeammat, ja juuri tällä on merkitystä hänen nominaalisille voitoilleen ja kyvyilleen maksaa takaisin velkoja. Hänen voittonsa ovat korkeammat ja hänen kykynsä maksaa takaisin velkoja suurempi. Hinnat ovat alhaisemmat, mutta *deflaatiota ei ole absoluuttisesti lainkaan*.

Laskevat hinnat eivät pyyhi pois voittoja ja tee lainojen takaisinmaksua vaikeammaksi vaan sen tekee *rahataloudellinen supistuminen*, ts. vähentyminen rahan määrässä ja tai kulutusvolyymissä talousjärjestelmässä. Tämä aikaansaa vähennyksen myyntituloissa, ja, kohdatessaan kulut, jotka määrittyvät aikaisemmasta rahan määrästä, aiheuttaa vastaavan vähennyksen voitoissa. Tämä tekee myös velkojen maksun vaikeammaksi, sillä rahaa on yksinkertaisesti vähemmän ansaittavissa ja siten käytettävissä velkojen maksuun. Rahataloudellista supistumista ja yksinomaan rahataloudellista supistumista tulee kutsua deflaatioksi.

Lisäksi rahataloudellisessa supistumisessa voittojen väheneminen ja lisäys

velkataakassa eivät vähenisi millään lailla, jos hinnat eivät laskisi. Tätä ilmiötä ei voida lieventää vaikka hinnat *nousisivat*. Hinnat eivät laskisi, jos tuotanto ja tarjonta laskisivat samassa suhteessa kuin raha ja kulutus laskevat. Itse asiassa ne nousisivat, jos tuotanto ja tarjonta laskevat suuremmassa määrin kuin rahan tarjonta ja kulutuksen volyyymi. Riippumatta siitä mitä tuotannolle, tarjonnalle ja hinnoille tapahtuu, sama rahataloudellinen supistuminen aiheuttaisi saman myyntitulojen vähenemisen ja, kohdatessaan saman aikaisemman rahan määrän ilmenemisen kuluina, saman voittojen vähenemisen. Ja se aiheuttaisi saman lisäyksen takaisinmaksettavaan velkaan.

Laskevat hinnat eivät yksinkertaisesti ole syy voittojen laskuun ja velkataakan lisäykseen. Enimmillään ne voivat olla *täydentämässä* näitä asioita, kun kaikki kolme seuraavat rahataloudellisesta supistumisesta. Mutta niiden ei tarvitse olla edes täydentämässä. Sillä putoavien voittojen ja nousevan velkataakan ilmiö, kuten olen juuri osoittanut, voi myös täydentyä nousevilla hinnoilla – siinä määrin kuin tuotannon ja tarjonnan vähentyminen ylittävät rahan ja kulutuksen vähentymisen.

Erityistä painotusta ansaitsee tosiasia, että jopa silloin kun laskevat hinnat ovat seurausta rahataloudellisesta supistumisesta tuotannon ja tarjonnan lisäyksen sijaan, ja niitä täydentää todelliset talousvaikeudet yleisen vaurauden sijaan, niiden erityinen panos tilanteeseen ei ole ainoastaan etteivät ne ole niiden syy, vaan niiden *parannuskeino*. Laskevat hinnat vastauksena rahalliseen supistumiseen nimenomaisesti mahdollistavat vähentyneen rahan määrän ja kulutuksen volyymin ostavan yhtä paljon tuotteita ja työllistävän yhtä paljon työntekijöitä kuin aikaisempi suurempi rahan määrä ja kulutusvolyyymi. Hintojen laskun estäminen mukaan lukien palkkatasojen laskun kanssa palvelee ainoastaan tuotannon ja työllisyyden palautumisen estämistä.

Ilmaisen asian seuraavasti. Deflaatio *ei* ole laskevat hinnat. Se on *rahataloudellinen supistuminen*. Laskevat hinnat ovat välttämätön *vastatoimi* deflaatiolle, joka edeltää, ja joka on olemassa huolimatta siitä laskevatko hinnat tai eivät, ja voi olla olemassa jopa jos hinnat nousevat. Laskevat hinnat vastineena deflaatiolle ovat taloudellisesti hyödyllisiä niiden mahdollistaessa vähentyneellä rahan määrällä ja kulutusvolyyymillä ostaa yhtä paljon kuin aiempi suurempi rahan määrä ja kulutusvolyyymi mahdollisti

ostettavan.

Toisin sanoen laskevien hintojen vaikutus on aina positiivinen. Niitä ei tule sekoittaa deflaatioon tai lamaan, ja ei missään nimessä niiden syihin. Kuten olemme päinvastaisesti nähneet, ne ovat lääke deflaation seurauksille. Ja tämä pitää paikkansa jopa velallisille. Velan maksamista ei tee vaikeaksi hintataso, vaan ansaittavissa oleva rahan määrä suhteessa maksettavien velkojen määrään. Jos talousjärjestelmän keskiverto jäsen ei voi enää tienata aikaisempaa määrää rahaa, ja siten kokee minkä tahansa rahavelan maksaminen vaikeammaksi, tällöin tosiasia, että hinnat laskevat ei saa häntä ansaitsemaan vielä vähemmän. Sen sijaan se mahdollistaa hänen vähentyneen ostovoimansa ostaa enemmän. Hänen ongelmansa on hänen ansaittavissaan olevan rahan määrän ja hänen takaisinmaksettavan rahan määrän suhteessa. Hänen ongelmaansa ei aiheuta tämän rahan suurempi ostovoima.

(Ja näin on mahdollista nähdä 1930-luvun laman New Dealin toimenpiteiden makrotaloduellinen järjestömyys saavuttaa toipuminen pakottamalla polttamaan perunoita, kyntämään puuvillasatoja ja teurastamalla porsaita. Näillä toimenpiteillä ei ollut mitään voimaa lisätä myyntituloja, voittoja tai kykyä velanmaksuun talousjärjestelmässä. Enimmillään ne pystyivät lisäämään valittujen ryhmien myyntituloja siinä määrin kuin kysyntä tiettyihin tuotteisiin oli joustamatonta, ja vähentämään vastaavasti myyntituloja muualta talousjärjestelmästä. Niiden vaikutus myyntituloihin oli verrattavissa 1970-luvun alun niin kutsuttuun ”öljyshokkiin”, jossa öljyn ja muiden energiaa tuottavien teollisuudenalojen myyntitulot nousivat koko muun talousjärjestelmän myyntitulojen kustannuksella ja kärsiessä vastaavasti. Niillä ei ollut mitään koko talouteen ulottuvaa kokonaisvaikutusta myyntituloihin, voittoihin tai kykyyn maksaa takaisin velkoja. Ne ainoastaan saivat nettovaikutukseltaan hinnat korkeammiksi ja vähensivät käytettävien varojen ostovoimaa – toisin sanoen tekivät elämän vain vaikeammaksi.)

Hintojen putoamisen mahdollisuutta ei tule itsessään ja nimenomaisesti pitää syynä lisäykselle säästöhalukkuudessa, ja vielä vähemmän lisäykselle rahan pitämisen kysynnälle ja siten rahataloudelliselle supistumiselle. Siinä määrin kuin laskevat hinnat täydentävät suurempaa vaurautta, laskevien hintojen mahdollisuus täydentää mahdollisuutta suuremmasta vauraudesta. Suuremman vaurauden mahdollisuus

tulevaisuudessa tarjoaa houkuttimen suuremmalle kulutukselle nykyisyydessä.

Sen tulee ymmärtää toimivan nykyiselle kulutukselle samalla tavoin kuin odotus tulevasta perinnöstä. Tulevaisuus on paremmin turvattu ja siten on varaa lisätä kulutusta ja nautintoja nykyisyydessä. Tämä hyvittää tosiasian, että jokaisella nykyisestä kulutuksesta pidättyvällä dollarilla on suurempi ostovoima tulevaisuudessa. Toisin sanoen lisääntyvän tuotannon säästöjen ja tulevaisuuteen varautumisen suhteessa aiheuttamien laskevien hintojen vaikutuksia tulee pitää neutraaleina, koska rahallisen yksikön suuremman tulevan ostovoiman mahdollisuuden korvaa mahdollisuus suuremmasta tulevasta varallisuudesta. Tällaisissa olosuhteissa laskevien hintojen mahdollisuus ei tarjoa perustaa rahan pitämisen kysynnän kasvulle.

Tilanne on erilainen kun tarpeen hintojen laskuun saa aikaan rahataloudellinen supistuminen. Tässä tapauksessa hintojen laskun epäonnistuminen, kohdatessaan odotuksen niiden laskemisesta siinä määrin kun on välttämätöntä markkinoiden selvittämiseksi myymättömistä hyödykkeistä ja työstä, johtaa spekulatiiviseen ostojen lykkäämiseen, joka lisää painetta hintojen laskulle.² Kun hinnat laskevat tarpeellisen määrän, supistuminen päättyy. Olettaen tietyn spekulatiivisen pidättymisen ostoista hintojen ja palkkojen laskun odotuksessa johonkin tarpeelliselle tasolle, kun tämä taso saavutetaan, spekulatiivinen ostoista pidättäytyminen *päättyy* ja *kulutusvolyymiin* tulee *lisäys*. Toisin sanoen vastine hintojen välttämättömään laskuun on *taloudellinen toipuminen*.

Olettaen ettei rahan määrä talousjärjestelmässä laske, rahan pitämisen kysynnän nousulla voi olla hyvin hyödyllinen vaikutus lisäämään talousjärjestelmän finanssilikviditeetin määrää – Rothbardin tekemä arvokas huomio.³ Se palvelee sellaisia elintärkeitä finanssiterveyden toimenpiteitä kuten yritysten pitämiä kassavarantoja suhteessa niiden lyhytaikaisiin velkoihin. Se toteuttaa tämän siinä laajuudessa kun se palvelee tuomaan palkka- ja hintatasoja alas ja siten lyhytaikaisten

² Tähän liittyen ks. Ludwig von Mises, *Human Action* 3. painos (Chicago: Henry Regnery Company, 1966), s. 568–70; Murray N. Rothbard, *Man, Economy, and State* (Princeton, New Jersey: D. Van Nostrand Company, Inc., 1962), s. 112–14, 673–75.

³ Murray N. Rothbard, *What Has Government Done to Our Money?* (Novato, California: Libertarian Publishers, 1964), s. 14–16.

velkojen dollarimäärää, joka laskee seurauksena pienemmistä kuluista ja siten pienemmistä maksettaviksi tulevista laskuista.

Mitä suurempi on tällaisen finanssilikviditeetin aste sitä vähäisempi on maksukyvyttömyyksien ja konkurssien vaara ja siten sitä suurempi turva kaikkia tulevia lisäyksiä tällaisissa kassavarannoissa kohtaan. Tämän seuraus on että lisäykset rahan pitämisen kysyntään ovat itseään rajoittavia, ja että kysyntä rahan pitämiseen pyrkii vakiintumaan korkeammalle tasolle. Prosessi ei ruoki itseään ja kasva loputtomasti.⁴

Se mikä luo tarpeen yllättävään merkittävään lisäykseen rahan pitämisen kysynnässä on aikaisempi keinotekoinen vähennys rahan pitämisen kysynnässä luottoekspansion aikaansaamana. Luottolaajennus saa liikemiehet uskomaan, että he voivat korvata todellisen käteisen pitämisen mahdollisuudella helposti ja kannattavasti lainata varat, joita he saattavat tarvita. Se kannustaa myös rahan pitämisen kysynnän vähennykseen näennäisen helppouden keinolla, jolla varastot voidaan myydä kannattavasti sen ruokkiessa nousevia myyntituottoja, mikä saa vaikuttamaan paremmalta pitää suurempaa varastoa ja vähemmän käteistä. Korkotason nousu, jota luottolaajennus saa aikaan edetessään, kun nousevat myyntituotot nostavat nominaalisia voittoja ja siten lainattavien varojen kysyntää, palvelee myös vähentämään rahan pitämisen kysyntää. Tämä johtuu siitä, että korkeammat korkotasot tekevät kannattavaksi lainata summia ulos lyhyiksi ajanjaksoiksi, joka ei ole kannattavaa antolainausta alemmilla korkotasoilla. Näihin osatekijöihin tulee lisätä mahdollinen nousevien hintojen vaikutus, jonka luottolaajennus voi luoda. Ja viimeisenä pääoman menetys jota luottolaajennus tuottaa, mittavien virheinvestointien myötä joita se saa aikaan, tekee luoton vähemmän saatavaksi ja siten luo yhä lisää kysyntää rahan pitämiselle.⁵

Vältä inflaatiota ja luottolaajennusta, anna kysynnän rahan pitämisellä olla korkea, anna hintojen ja palkkojen sopeutua tähän tosiasiaan, ja talousjärjestelmä on tämän jälkeen turvassa yllättäviltä lisäyksiltä rahan pitämisen kysynnässä.

Vastaavasti paras syy tosiasiallisen rahan määrän vähentymisen puolesta on, että se

⁴ Ks. Rothbard, *Man, Economy, and State*, s. 675.

⁵ Viimeisestä seikasta ks Mises, op. cit., s 550–66, s. 568.

kärsimällä voidaan välttää suurempi, paljon vakavampi myöhempi vähennys. Näin tapahtuisi osittaisen kassavarantovelvoitteen kultakannassa, joka ei ole erkaantunut liian kauas sadan prosentin kultareserveistä. Tällaisissa olosuhteissa rahan määrän vähennys luottamukseen perustuvien välineiden⁶ muodossa pystyy tuomaan rahan määrän alas todellisen rahallisen kullan tarjontaan ja siten sekä säilyttämään kultakanta että välttämään tarve vakavampaan ja mahdollisesti katastrofisempaan myöhempään vähennykseen rahan määrässä – vähennykseen tavalla joka tapahtui vuodesta 1929 vuoteen 1933, vuosikymmenien luottamusrahan tarjonnan laajentamisen jälkeen suhteessa kullan tarjontaan.

Deflaatio, joka, ja tätä ei voida toistaa liian usein, tarkoittaa rahataloudellista supistumista, ei laskevia hintoja, on parhaassa tapauksessa kategoriassa kivusta, joka tulee kestää ainoastaan suuremman myöhemmän kivun välttämiseksi. Sitä ei tulisi koskaan pitää, ja käytännössä sitä ei koskaan pidetä, minään itsessään positiivisena. Luottolaajentumisen vastustus, ja osittaisen kassavarantovelvoitteen pankkijärjestelmän joka mahdollistaa luottolaajentumisen, perustuvat pääosin nimenomaan tosiasiaan, että ne ovat vastuussa deflaatiosta, jota ei esiintyisi niiden puuttuessa.

Kaikkein tärkein mainitsemani asia, nimittäin että lisääntyneen tuotannon aiheuttamat laskevat hinnat ei ole deflaatio ja sitä ei tule koskaan sekoittaa deflaatioon, on havainnollistettu seuraavassa kaavioissa, jota voidaan pitää tämän artikkelin yhteenvetona.⁷

⁶ Luottamukseen perustuvat välineet [fiduciary media] ovat siirrettäviä vaateita standardirahaan, tässä tapauksessa kultaan, jotka liikkeellelaskija maksaa vaadittaessa ja jotka hyväksytään kaupassa standardirahan vastineina, mutta joihin standardirahaa todellisuudessa ei ole olemassa.

⁷ Kaavio on otettu artikkelistani "[The Goal of Monetary Reform](#)," The Quarterly Journal of Austrian Economics, Fall 2000, vol. 3., no. 3, s. 14.

Laskevat hinnat ja niiden syyt

Lisäykset tuotannossa ja tarjonnassa	Rahataloudellinen supistuminen
Laskevat hinnat	

Muut seuraukset tuotannon ja tarjonnan lisäyksistä	Muut seuraukset rahataloudellisesta supistumisesta
<p>1. Ei liiketoiminnan kannattavuuden poispyyhkiytymistä, koska ei ole läsnä mitään vähentämässä liiketoiminnan kokonaismyyntituottoja. Vähäinen lisäys kokonaismyyntituotoissa ja voitoissa siinä laajuudessa kuin tuotannon ja tarjonnan lisäys sisältää lisäyksen hyödykerahan tuotannossa ja tarjonnassa, josta seuraa nouseva kokonaiskulutus.</p>	<p>1. Pyyhkii pois liiketoiminnan kannattavuuden välittömällä myyntitulojen laskulla kulujen laskiessa ainoastaan enemmän tai vähemmän merkittävän aikaviiveen jälkeen.</p>
<p>2. Ei suurempaa vaikeutta maksaa takaisin lainoja vaan suurempi helppous, rahan määrän kulutusvolyymien lisäyksen laajuudessa.</p>	<p>2. Suurempi vaikeus maksaa takaisin lainoja mukaan lukien laajalle levinnyt maksukyvyttömyys ja konkurssit.</p>
<p>3. Reaalitulojen nousu käytännössä kaikille talousjärjestelmän jäsenille, jotka hyötyvät alhaisemmista hinnoista samoilla kokonaisrahatuloilla; tai jotka hyötyvät vähäisemmästä hintojen laskusta suuremmilla kokonaisrahatuloilla.</p>	<p>3. Massatyöttömyys kunnes palkkatasot ja hinnat laskevat vastaamaan vähentyneitä rahan määrää ja kulutusvolyymia hyödykkeille ja työvoimalle.</p>

Alkuperäinen artikkeli: [The Anatomy of Deflation](#)